

KÖZMŰVELŐDÉS

Felelős szerkesztő: Wagner Sándor.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztári-, az esetleges reklám-
cikkek pedig a kiadóhivatalnak (Papp György) küldendők.

Megjelenik minden vasárnap.

Az előfizetés díjai:		
Égész évre	— — — — —	8 Kor.
Félévre	— — — — —	4 —
Negyedévre	— — — — —	2 —

— Hirdetések díjszabás szerint. —

„A római kérdés“.

A világsajtónak állandó rovata „a római kérdés“. Az egyházellenes lapok természetesen osztogatják a tanácsot jobbra-balra, sőt még magának a szent atyának is, hogy a béke helyreállításánál minő elveket tartson szem előtt. A katolikus lapok a kérdésnek inkább történeti, jogi és erkölcsi oldalait vizsgálják s e mellett az ellenfél tulkapásaira is figyelmeztetik néha az olvasó közönséget. E közben pedig egész legió vélemény keletkezik a katolikusok között is, úgy hogy ma már mind-egyiket ismertetni igen nehéz volna. A különböző vélemények természetesen mind a kérdés megoldására irányulnak.

Mi a saját részünkről a kérdés megoldásával nem foglalkozunk, mivel ezt a szentatya kizárólagos jogának tartjuk, a melybe beavatkozni nekünk nem szabad. Fajdajuk ugyan, hogy az Egyház fejének szuverenitásáról csak a Vatikán falain belül beszélhetünk, elítéljük és jogtalan eljárásnak nyilvánítjuk az olasz kormány magatartását, s bármennyire óhajtjuk is,

hogy az Egyház és állam között a béke helyreálljon: nem érezzük magunkat hivatalos békebíróknak a két fél között.

A kik ennél tovább mennek, s az egyházi állam visszaállítása nélkül a békét lehetetlennek tartják, azok tullőnek a célon. Ennek a véleménynek két rossz következménye lehet. Az egyik azok részéről, a kik e véleményben megerősödve, az esetleg kiegyezés után jogfeladással vadolnák a pápát, ha a kiegyezés az egyházi állam visszaállítása nélkül jönne létre. A másik azok részéről, a kik a kiegyezés legnagyobb akadályának a pápát tartanak, mivel ez az egyházi állam visszaállítása nélkül a békéről hallani sem akar.

Szükségesnek tartottuk e vélemény rossz következményeire rámutatni, mert gyakran akadnak olyan katolikusok, a kik katolikusabbak akarnak lenni a pápánál, s így a pápa magatartását is könnyen elítélik. Ez esetben könnyű lesz az illetőket állításuk és álláspontjuk helytelen világról meggyőzni. Ugyanis a római pápa világi hatalmát nem közvetlenül Istentől nyerte; a világi hatalom sem nem növeli,

sem nem kisebbiti a pápa lelki hatalmát, s ennél fogva a pápa lemondhat világi hatalmáról, a nélkül, hogy lelkihatalma a legkisebb csorbát is szenvedné; azaz a békes kiegyezés az egyházi állam visszaállítására nélkül is abszolúte nem lehetetlen, s ha kiegyezés még sem lesz, azt csak elfogult elmék tulajdoníthatják a szent atyának. Hiszen az olasz kormány volt a támadó, a sértő fél, s a legegyszerűbb gondolkodás is azt diktálja, hogy a támadónak, a sértőnek kell a kiengesztelődés művét megkezdeni, neki kell elkövetett hibáját jóvá tenni. Ha a kormány megteszi az első lépést, s kész lesz az eltalajdonított egyházi államért az egyháznak Olaszországban oly kedvezményeket biztosítani, a melyek egyenlők lesznek az egyházi államhoz való jogokkal, akkor a kiegyezésnek mi sem áll útjában.

Ebből világos, hogy a pápa „hazafiatlansága“ részint erkölcsi kényszer, részint szemfényvesztő akar lenni. Erkölcsi kényszer a szent Atyára, hogy csupa hazafiságból mondjon le jogairól; szemfényvesztő a közönségnek, hogy ne lássa a kormány „hazafiságát“.

TÁRCA.

Apróságok Fadruszról.

Írta: Balta Frigyes.

Hogy ki volt Fadrusz János, s miből lett az, a mi volt, hogy hogyan tört fel, mint üstökös csillag a művészet egén a magyar szobrászművészet legnagyobbja, a legmagyarabb képviselője; hogy milyen gigász műveket alkotott, azokkal mekkora sikereket ért el, hogy korán, oh oly nagyon korán halt el, aztán az ország nagy részvétéről, temetéséről stb. bőven megemlékeztek a napilapok.

Én abból az időből akarok egy pár apró infimítást feleleveníteni, mikor még Fadruszt nem ismertem ország-világ, mikor még nem volt hírneves szobrász, hanem a bécsi képzőművészeti akadémia növendéke.

1888. őszén, mikor én a bécsi akadémia festő osztályába léptem, ezen intézet Hellmer tanár vezetése alatt álló u. n. általános szobrászközlőjének három tehetséges a többiek közül kiváló növendéke volt. Mindhárom magyar, mindhárom ma már neves mester: Jankovics Gyula, Teles Ede és Fadrusz János. A három közül Teles volt a legfiatalabb, Jankovics a legszorgalmasabb, Fadrusz a legzseniálisabb.

Csak úgy játszott a munkával, de a mit csinált, az nem volt játék. A nagyot, hatalmasat szerette művészetében, a nagy lelkehez alkalmazkodó dolgokat.

S komoly volt mindig.

Míg mi többiek a tíz órai szünetben elleptük a lépcsőket, folyosókat, s ostromot intéztünk a szomszéd szatocsné élelmiszeres kosara, virslis kis kazánja ellen, gondtalanul csevegtünk, hancoztunk, azalatt ő „az öreg“, ott ült a munkája, egy hatalmasan felfogott akt-tanulmány előtt, s nézegette, bírálgatta.

A teste pihent néha, az agya, a lángoló lelke soha, egy percig sem!

Mikor mi még tanultunk, ő már alkotott.

Alkotott nagy, erős dolgokat, s mi bámulva néztük. Mit apró-cseprő dolgok?! Azokkal vesződjék a hetköznapi tehetség!

S ime, mikor társai a mesteriskolába lépnek még be, hogy tovább tanuljanak, akkor ő már kész mester!

Megalkotja a keresztre feszített Üdvözítő alakját, s övé a hir, övé a palma.

A többiek még alant járnak, kutatnak, keresnek; ő, a sas, fenn repül a kéklő magasban a fellegek között, s még magasabba törekszik.

S hirtelen, váratlan megnyeri nemcsak a mű-
ítészek, de a magyar nép szívét is. Ha az első

Erzsébet-szobor pályázaton tisztán magyar zsűri ítel, úgy őt bízták volna meg a kivittel.

Mert magyar, tiszta, tösgyökeres magyar volt minden ízében. S olyan volt akkor, kezdő korban is.

Nagyeszű, de kevés szava, visszavonult, de jószívű, igaz kollega, aki azt a keveset is, a mije volt, örömmel osztotta meg a szükségben, bajban levő társával.

Kevés, edes kevés volt az a kis ösztöndíj, amit a pozsonyi takarékpénztártól kapott, mert a modell, az anyag sok pénzbe került, s én tudom, hogy bizony nem egyszer szíkkölködött az öreg.

Nem hogy talán mondta volna! — öhdehogy! — ő sohse panaszkodott. De mi megtudtuk; észrevettük rajta. Olyankor még szótlanabb volt, de mogorva soha!

Komoly mindig, de egyetlen egyszer sem barátságatlan.

Társai között, ha civódás, surlódás esett meg, ő békítette, esítította őket.

Ime egy esetet mondok el, mely eléggé jellemzi az ő nagy komolyságát:

A bécsi „Kunstlergenossenschaft“ minden farsangon mulat. Jelmezölt rendeznek, a műcsarnok termeit heteken, hónapokon át díszítik, hogy méltó keretet képezzenek ahhoz a fényes, tündöklő vendégsereghez, amely oda a „Gschnas-Fest“-re bevonul.

A kormánynak e sokat emlegetett „hazafisága” pedig abban áll, hogy az egyháznak és államnak a közjóra oly áldásos együtt működését lehetetlenné teszi; ketté választja az eminenter kath. nemzetet; a vallás-tanítás kitiltásával az erkölcsi romlásba viszi az egész népet, a minék jelei máris rémítő alakban tünedeznek elő it is ott is. Elég lesz a nápolyi sikkasztásra, a milánói, florenci és legutóbb a bolognai gyilkosságokra utalnunk.

Továbbá az állam építkező mániája szintén ékes bizonyítéka hazafiatlanságnak. Kölcson pénzből építeni soha sem kellemes, s különösen nem, ha a kölcsön nem elég, s az építés közepén kell abban hagyni a munkát, biztos kereset nélkül „bocsátani a munkásokat. Ez az eset Olaszországban sajnos nagyon mindennapi. II. Viktor Emmanuel monumentuma még mindig befejezésre vár, dacára, hogy a begyűlt és előirányzott összeg mellé még kölcsönöket is vett fel a kormány. A Tiberis partjainak szabályozása még félig sem kész. Az igazságügyi palotáról azt mesélik, hogy a kormány nem meri felépíttetni, mivel a pápától fel, t. i. mihelyt kész lesz az igazságügyi palota, mindjárt a pápa foglalná el (egy állítólagos jóslat (?) szerint). De az igazí ok a pénzügyi itt is. Pedig a kormány ugyancsak igyekezett annak idején az egyházi vagyonba belemarkolni. De igaztalan uton szerzett jöszágon nincs Isten áldása.

A nagy kölcsönöket természetesen véges végül a szegény népek kell megfizetni. Ma pedig a nyomor oly nagy Olaszországban, hogy protestáns utazók hazatérve, Németországban gyűjtést rendeztek az éhez-ő olaszok számára (Assisi). Ezzel szemben az olasz kormány, hogy az országot a túl-

népesedéstől megóvja, a szegény munkanélkülieknek ad kedvezményes hajójegyet. — Kivándorolni, hogy a honmaradtok annál könnyebben megfizethessék a magas kölcsönöket a be nem fejezett monumentumokért.

A vasútat magán társaságok kezében vannak, s ezek gondoskodnak róla, hogy a szegényebb iparos munkájával vagy kézsítményével otthon maradjon. A ki Olaszországban utazott, az ismeri az olasz vasútat drágaságát, s e mellett a kényelem csekélységét.

Ez a kormány hazafisága. A szent atya már egy alkalommal 100.000 azaz százezer lírát otthozatott ki Róma szegényei között, XIII. Leórol pedig a liberális lapok megjegyezték, hogy sokkal jobban tenné, ha a jótéteményeiért halálkódó küldöttségeket nem fogadná; a sok kihallgatás még megárthat az egészségének. (Ugyanis XIII. Leo pápa a jubileumi évben az Ancona és Róma közötti vasút vonalon szolgáló alkalmazottaknak 6000 lírányi összeget küldött, egyik-másik liberális lapnak nem tettett a halálkódó vasútiak küldöttsége).

Egy kis anekdotát jut eszembe. A tanár konstatálja, hogy ez a két dolgozat egymásról készült. Az iskolában látja, hogy a dolgozatok szerzői tényleg egymás mellett ülnek. Az egyik jeles tanuló, a másik nem. A tanár elmondja tapasztalatának eredményét s kérdi, ki írta le a dolgozatot a másikérol. A gyengébb felugrik s sietve mondja: „Tanár ur kérem a társam írta le az enyémrol”. Az osztálytársak nevetnek, a tanár úr mosolyog: mindenki tudja mi történt. Ilyen a pápa hazafiatlansága is.

P. A.

Abban az évben, — hogy melyik volt a negy közül, bizony nem tudnám megmondani — a program azt mondta, hogy az ünnepély a IV. dimenzióban fog lejátszódni, az alakok tehát mind azt ábrázoladják, a mi föld felett és föld alatt létezik, szóval az Ég angyalait, a régiekisteneit, — azután a pokol lakóit, amint azt a mithosz regéli és a vallás tanítja.

Nó meg aztán a gyermek és népmesék hősei is megjelentek a pazar ünnepélyen, s jut eszembe, hogy a Höfeherke meg a Gulliver törpéi azon ci-vódtak, hogy melyikük a törpébb.

Egyikünk tudta már jó előre, hogy a másik milyen jelmezt készít magának, csak Fadruszrol nem tudták még azt sem, vajjon el fog-e jönni?

Este gyűlékeztünk az akadémia egyik termében, hogy együttesen, egy csoportban vonuljunk fel az ünnepélyre, s már éppen indulni akartunk, mikor megjelenik az ajtóban — Lucifer borzalmas alakja.

Nem voltunk már gyermekek, de mindnyájunkon végig borzongott a megdöbbenés hidege s mikor úgy nemán, ijedten látott bennünket, egyszerre csak nagyott kacagott — Fadrusz.

No és akkor körülvettk és bámultuk. — Mert hiszen mi is csak elköveztünk mindent, hogy jelmezünk ne legyen neveltség maskara, egyiké-másiké meglehetősen sikerült is, de amit ó

csinált, ugyszólván semmiből, az elámitott mindnyájunkat.

Tisztán emlékszem például arra, hogy kétméteres, ormotlan denever szárnyai voltak, amiknél a csontokat két ócska esernyőnek a váza képezte.

Még ebben is mily komoly, zseniális, nagy volt, és már akkor ölünkre állt és vezetett.

És most meghalt?!

Eláll a szívem verése, a fejem zúg és borzódik a hátam, ha arra gondolok, hogy ő meghalt!

És nem, sehogysam tudom elhinni.

Mert magam előtt látom az egykori lakatos legénynek titáni alakját, melyet mintha vasból kalapáltak volna, a Lucifer — Fadrusz meztelen atléta karjain a duzzadó, feszülő izmokat, azt a domború, hatalmas mellet, és nem, nem tudom elhinni, hogy abba a mellkasba be tudott fészkelődni a kór, s megtudta ölni azt az óriást!

És mégis — borzasztó — igaz!

Ezt csinálta csakigazán, komolyan!

És a teste pihen, és megpihent már az agya, a lángoló lelke is! Nincsen Fadrusz többé, s ki tudja melyik év szül majd magyar szobrászt, olyan nagyot, olyan magyart?

A státus tanárainak a jövő státusgyűlés elé terjesztett memoránduma.

Mélyen tisztelt Státusgyűlés!

Az erd. róm. kath. státus középiskolái tanárai szokásos évi kongresszusokat a folyó évben Kézdivásárhelyt tartották. Ez a kongresszus szóvá tette a státus tanárainak anyagi helyzetét illetve e helyzet javítását is. Ebben a kérdésben Cserni Béla dr. gyefehérvári főgimn. tanár volt az előadó. Előadása eredményeként a kongresszus megbízta a választmányt, hogy a státus tanárai javadalmozása érdekében a jelen státusgyűléshez kérelemmel járuljon. E megbízatásnak eleget téve, van szerencsénk a következő tiszteltteljes kerést előterjeszteni.

M. tisztelt Státusgyűlés!

Eleve kijelentjük, hogy alább kifejtendő kívánságunk teljesítését nem annyira személyes érdekből és haszonból, mint inkább a kath. oktatás jövőjére való tekintetből óhajtjuk. Abban a kellemes helyzetben vagyunk, hogy óhajtatásunk előterjesztésénél történelmi multra hivatkozhatunk. Hivatkozhatunk arra, hogy az erd. róm. kat. Státusnak az ifjuság nevelése és oktatása — különösen a középokon — gondoskodásának mindig legkedvesebb tárgya, hatáskörének legfeljettebb kincse volt.

Státusunk igazgatótanácsának évről-évre kiadott jelentései ekesen szóló bizonyítékai ezen állításunknak. Hányszor és mennyiszor látjuk a jelentésekből, hogy Státusunk feltű gonddal, agyfelgyökösödő lelkiismeretének egész súlyával emeli fel szavát azon idegen beavatkozások ellen, melyek oktatásunk és nevelésünk tisztán kath. jellegét veszélyeztetnék. És amikor azt látja, hogy erkölcsi kötelességének csak áldozatok árán tud megfelelni — hát akkor tetekben hozza meg ezeket az áldozatokat. Ennek az áldozó gondoskodásnak volt az eredménye az is, hogy rövid idő előtt és alatt egymásután két esonka középiskoláját nyole osztályú, teljes középiskolává fejlesztette.

Erre az eljárásra bizonyára nem ötletszerűség készítette Státusunkat, hanem készítette ama szent kötelesség, melyet magára vállalt a kath. oktatás és nevelésügy érdekében.

Ha ez a kötelesség nagy, nemes és szent volt a múltban és közelmúltban: úgy — azt mondhatjuk — a változó körviszonyokkal éppen nem kisébedett ez, de sőt óriási arányokban megnőtt.

Ha iskoláink eddig is az általános műveltség terjesztése mellett azt célozták, hogy ez a megadott műveltség a vallásosságban és keresztény erkölcsben gyökereznek: akkor ma még nagyobb erővel és gondoskodással kell e tekintetben munkálkodnunk. Megmondjuk miért.

Ma azt tapasztaljuk ugyanis, hogy a világon mindenütt, még a legkatholikusabb államokban is — pl. Franciaországban — s így nálunk is a katholicizmus ellenségei bámulatosan tömörülnek, szoros kezét fognak s vállvetett munkával törnek a katholicusok megrottására. Minduntalan látjuk, hogy romboló és ádáz szellemüket beviszik a politikába, a tudományba, a társadalmi, a családi, az üzleti életbe és — az iskolába. És voltaképpen éppen ez utóbbi körülményben van a veszedelem gyökere. Ugyanis itt az iskolában, az előkészület korában, mikor a nyert benyomások legerősebben megragadnak a lélekben úgy, hogy elkísérnek a sirig — ekkor alakítják zsenge ifjainkat, gyermekeinket úgy, hogy majdan az életben bármily állásban e romboló szellem munkásaivá, katonáivá szegődnek.

Lássuk már most minemű ellenhatások at tá

pasztalunk a kárhozatos iránynyal szemben éppen azok részéről, akik az iskolák fenntartásával ez ellen küzdhetnek. Két főtenyező van: az állam és az egyház. Mit tesz az állam?

Az állam az elfajult liberalizmusnak hódolva nemcsak elnözi, hanem megengedi, hogy egyes tanterfiak a tanszabadságot felreagrázva a katedrálról keresztényellenes tanokat hirdessenek. Fajdalom, a szellemi szabadság már nemcsak a főiskolákon honosult meg, hanem bejutott a középiskolákba is. Hiszen nem egy esetet tudnánk felhozni arra, hogy az állami középiskolákban a tanúrok a böseleettel, a történelemmel, az irodalmi olvasmányokkal, a természettudományokkal kapcsolatban határozottan keresztényellenes tanokkal szaturálták a gondjaikra bízott ifjúság lelkét. Hogy várható, hogy az ilyen szellemű középiskolából kikerült ifjak valaha, igaz katolikus férfiak legyenek. Ne várjuk, hogy ilyen körülmények között — miért pedig mindig áhítotunk — igazi kath. szellemű intelligenciánk fejlődjen. És ne reméljük — a mit pedig szintén hangoztatunk — a katolicizmus megújulását.

Az állam pedig nagyszerűen gondoskodik az említett oktatás irányzat biztosításáról. Fényes palotákat épít a Muzsáknak s ezeket a kor szintjének megfelelően szereli fel. A tanárokat pedig tisztességes javadalmazással látja el, mert tudja, hogy az anyagi gondoktól való mentesség szinte első feltétele vagy legalább is biztosítéka a nyugalmas és eredményes munkásságnak, a melyet az iskola sz. célja föltétlenül megkövetel. Az állam tekintettel volt és van a tanúrok helyzetére. A tanár éppen olyan magasabb képzettséget szerez hosszúsárradtsággal, mint a közpályán levő magasabb rangú hivatalnokok. Míg azonban ezek szolgálati éveiknek s munkásságuknak megfelelőleg rangban és fizetésben folyton-folyvást emelkedhetnek: addig a tanár ilyen emelkedéstől el van zárva, marad mindig tanár. Míg pl. a bírák jó fizetésük mellett kiküldetésekkel számottevő mellékjövedelemre számíthatnak: addig a tanár mindennemű mellékkeresettől el van zárva. Egész életét, egész munkakerejét tisztán az iskolának kell hogy szentelje. Mindenre ezek a méltányos okokát vette tekintetbe a kormány akkoriban, midőn az új fizetésrendezés tervezetében tanárainak kellő, a hasonló képzettséggel bíró más alkalmazottakkal arányban levő, meghatározott időközökben biztosan emelkedő fizetést biztosított.

Lássuk már most, hogy az oktatás szabados irányzatával szemben mi a feladata az egyháznak s mit tesz e feladat megoldásának biztosítására.

A keresztényellenes vagy legalább is szintelen iránynyal szemben intenzív katolikus nevelést és oktatást kell biztosítani. Saját fegyverével kell megverni az ellenfelet. A csatár az iskola legyen. Ebben az iskolában a vezetők a tanúrok, kikben a lelkesedés, az ügybuzgalom, a munkakedv meglesz, erővel erőt tudnak majd szembeállítani, ha a mindezekre szükséges egyik alapfeltételt — az anyagi gondoktól való mentességet megkapják fizetésük méltányos és igazságos rendezésével. Nagyon jól tudjuk azonban, hogy mióta autonómiaink helyreállítottak, az erd. róm. kath. Státus tanárai anyagi ellátás tekintetében mindig messze hátul kullgottak nemcsak az államiak megett, hanem protestáns kartársaik után is. Ennek az állapotnak tarthatatlanságát maga Státusunk is belátta s a helyzet javítása céljából mártíz év előtt igénybe vette az állam segítését. Sőt a mélt. Igazgató Tanács 1898. jelentésének X. pontjában, a tanúrok kedvezőbb fizetésének megállá-

pításáról szólva határozottan és nyíltankijelenti annak a szükségességét, hogy tanárait abban a javadalmazásban kell részesítenie, melyeket az államiak élveznek. Marmost tehát szükséges volna, hogy ez az elvi kijelentés realizálódjék is.

És mi m. t. Státusgyűlés éppen ezért fordultunk keresünkkel a Státusgyűlés elé.

Hálásan ismerjük el, hogy Státusunk 10 év alatt már is sokat lendített e dolgon, de méltóztassék megengedni annak tisztelettel teljes kijelentését, hogy ezt a lendítést sem elégségesnek, sem törvényszerűnek nem tartjuk. Nem elégséges azért, mert még mindig távol állunk az államiak javadalmazásától: nem tervszerű azért, mert iskoláink egységességét nem tartja szem előtt. A mélt. Igazgató Tanács ugyanis akkoriban, midőn egyes gimnáziumaira vonatkozólag az állammal szerződést kötött, nemcsak hogy a jövő eshetőségeire nem volt kellő tekintettel, de még az akkori tényleges állapotokra és viszonyokra sem. Így történt, hogy gimnáziumainkál a tanúrok javadalmazása még a javítás után sem közelíti meg az állami tanúrokat.

Éppen ebből az okból teljes bizalommal és az eredmény biztos reményében folyamodunk a mélyen t. Státusgyűléshez azzal az alázatos kérevel, méltóztassék utasítani a mélt. Igazgató Tanácsot, hogy a középiskolai tanúrok javadalmazását teljesen az államiékhöz szabja kezdő alapfizetés, évenként való előhaladás és lakásbér tekintetében.

Nem akarunk mi ezzel a Státustól sem lehetetlenséget, sem különös áldozatot követelni, hanem csak egy kis jóakaratot. Tudjuk jól, hogy kívánságainkat a m. t. Státus csakis az állam segítségének igénybevételével teheti. Most tehát az a keresünk, hogy az állam ezen segítését a lehetséges és megengedett határig méltóztassék úgy igénybe venni, hogy méltányos kéresünk teljesíthető legyen. Az államségítés igénybevétele tekintetében rá akarunk mutatni arra, hogy még mindig fokozatbáb mértékben kívánhatjuk azt anélkül, hogy autonómiainkból ezután többet adnánk fel, mint a mennyit eddig feladtunk.

Különösen hangsúlyozzuk, hogy ez az álláspontunk a nem állami középiskolák állami segítésére vonatkozó törvényben gyökerezik, mely szerint az eddig igénybe vett állami támogatásnál többet kérhetünk és használhatunk fel minden jogfeladás nélkül.

Ebben a tekintetben számoltunk a viszonyokkal s négy gimnáziumunkból mellekeljük a kimutatást, mely bizonyítja, hogy egy-egy gimnáziumhoz még csak esekély értékben kellene igénybe venni az állam támogatását azért, hogy a Státus tanárai az állami tanúrokkal egyszer s mindenkorra egyenlően legyenek javadalmazva.

Megmutatják ezek a szigorú matematikai pontossággal s a jövőre való számitással készült tervezetek, hogy a Státusnak magának az eddig hozott anyagi áldozatnál többet nem kell hoznia, csupán erkölcsi súlyával és tekintélyével oda-működnie, hogy a még szükséges állami segítését az egyes gimnáziumokhoz kieszaközölje és megnyerje. Ez álláspontunk teljesen összhangban van m. t. Státusunk újabb tanügyi működésével, mely elvileg is elismerte az államségítés felhasználásának szükségességét.

És arra nézve, hogy autonómikus és kath. jellegünk fenntartása mellett még egy-egy gimnáziumhoz átlag esekély segítését kellene igénybe venni, a csatló kimutatások alapján bátrak vagyunk felemlíteni a következőket:

A brassai gimnáziumnak normalis költségvetése az állami tanúrok új fizetésrendezését szem előtt tartva, rugna 92.222 ko-

ronára. A jelenlegi állapot szerint pedig 84.142 kor. Minthogy pedig ez a gimnázium jelenleg az államtól 32.000 korona évi segítését élvez, világos, hogy a Státus 52.142 koronával járul fenntartásához. Ebből az is kitészik, hogy az új rendezés költségehez még évi 8.080 korona szükségeltetik, mely összeget az államtól kellene kérni, mert ez esetben is az állam hozzájárulása csak 40.080 kor., míg a Státusé 52.142 volna, tehát 12.062 koronával több, a mi a törvény szerint az iskola jellegének fenntartását még mindig biztosítaná.

2. Ugyanígy állunk marosvásárhelyi gimnáziumunknál. Itt az új rendezés szerint az évi szükséglet 99.146 korona volna. A kimutatott fedezet szerint tehát 9.921 korona hiány mutatkozik. Itt a kért és ígért államsegély 32.000 korona. Ezzel szemben a Státus 57.225 koronát hoz évenként, tehát ha a 9.921 koronahiányt az államtól kérnök: akkor az állam adna összesen 41.921 koronát, tehát a Státus még mindig 15.304 koronával többet adna az intézet fenntartására.

3. Székelyudvarhelyt az új rendezés szerint a szükséglet volna 94.528 kor. A mostani állapot szerint a Státus fizet 40.272 kor.-t, biztosított államsegély 32000 korona. Tehát, ha az állam a hiányzó 13.256 koronát kiutálna: a Státus akkor is 4.016 koronával többet fizetne.

4. A gyfehérvári főgimn. szükséglete volna 94.288 korona. Ez időszereint a Státus az intézet fenntartásához hozzájárul 50.831 koronával, az állam pedig 29.356 koronával. Ez együttesen kitesz 80.187 koronát, mil-öb világos, hogy a hiányzó fedezetre még 14.101 korona államsegély volna kérendő, a mely esetben is a Státus még mindig 7.374 koronával többet adozna, mint az állam.

Három gimnáziumtól u. m. a esiksomlyótól, kézdívasárhelyitől és kolozsváritól nem kapunk adatokat, de ez nem változtat a tervezet reálitásán semmit, mert igen valószínű, hogy a esiksomlyai gimnáziumnál sem lehet a helyzet erősebb, mint a bemutatott négy gimnáziumnál. A kolozsvári gimnázium teljesen szerzetesek kezében lévén, ennek a dolghoz nem szólnak, minthogy maguk sem fejezték ki e tekintetben óhajtasukat. A kézdívasárhelyi tanártestület pedig általában — a csatló melleklet szerint — e keresünk minden pontjához hozzájárul, a tanártestület szerzetes tagjai pedig a kegyes tanítóréndiekkal való egyenlősítést óhajtják, a mely kívánságnak méltányosságát és igazságosságát bővebben fejtegetni a m. t. Státusgyűlés előtt szinte feleslegesnek tartjuk.

M. t. Státusgyűlés! Az előre becsatottakból már most levonva a következtetést, azt hisszük, hogy sikerült kimutatnunk, hogy az erd. róm. kath. Státus tanárainak az a keresé, hogy fizetésüket teljesen az államiakkal egyenlően rendezzék jogos, méltányos és igazságos. Azt hisszük, sikerült kimutatnunk, hogy ezt megkivánja mindenek felett a kath. tanítás és nevelésügyi magasztossága és fontossága, melynek érdekében szükséges, hogy a tanúrok a bennük élő idealizmuson kívül másra is támaszkodhatván nemes feladatuknak minden tekintetben megfelelhessenek, s a mi szintén figyelembe veendő az élet parancsoló szükségletei következtében a Státusnál való alkalmaztatásukat ne tekintsek átmeneti állapotnak hanem állandónak. Csak is ez az állandósítás tudja tanügyünket virágzóvá tenni, ez a megörögzítés tud intézetünkben bizonyos tradíciót kifejteni a nevelés és oktatás szent ügyében, a mely együttrézésen és együttgondolkodáson alapuló tradíció minden időkre biztosíthatja középiskoláink jövődjét.

És mert továbbá rámutattunk arra is m. t. Statusgyűlés, hogy a statusnak ezen a tanítási ügy érdekében hozott közreműködése az állami segítség fokozatban igénybevétele mellett nem kerül semmi további anyagi áldozatába, csak egy kis buzgalmába és jóakarátába, a kath. tanítási ügy jövője érdekében tisztelettel és esdve kérjük a m. t. Statusgyűlést, hogy méltassa keresünket kiváló figyelmére és a Status tanárainak az állami tanárok tervbe vett fizetése szerint való javadalmazását határozatilag mondja ki s ennek végrehajtására és életbepfolyására, illetve az állammal való szükséges tárgyalások megkezdésére hathatósan utasítsa a mélt. Igazgató Tanácsot.

É kérsünk ismételt megújítása mellett és teljesítése reményében vagyunk a m. t. Statusgyűlésnek az erd. róm. kat. Status tanári kongresszusának megbízásából alázatos szolgáló Gyulaféhérvár. a választmány.

Tanulóság a katolikus nagygyűlésről.

(?) Nem vélek hiábavaló munkát végezni akkor, midőn in flagranti vetem papíra azokat a tanulmányokat, melyeket a minapiban lefolytatott katolikus nagygyűlésről haza hoztam. Teszem ezt azért, hogy okulva a tapasztaltakból a jövőben egyöntetűbben járjunk el.

Egyházmegyéink papsága és hívő serege szép számmal képviseltette magát a kongresszuson, a mi dícséretre nem szorul, mert az áldozat, melyet a megjelentek hoztak, eléggé dícséretifüggő. Sajnos azonban, hogy a Budapesti megjelent erdélyi papok és hívek mondhatni magukra hagyva, egyedül bódorogtak a fővárosban kalauz, utmutatás nélkül. Budán pl. két székegy testvér látnak bódorogni, kik azt se tudták, hogy hol vannak? s így megessett az, hogy nem egy eltévedt a fővárosban és elmulasztotta a gyűléseket, mert oda nem talált, holott célja volt gyűléseken részt venni.

Három napj ottlétünk alatt alig találkoztunk erdélyi pappal, sőt felrándult híveinkkel is bajosan. Már pedig az erdélyi papság és hívősereg még Budapestén is elválaszthatlan fogalom. Miért tehát e széthuzás? Vagy talán különbek vagyunk Budapestén, mint idehaza? Mily szép és imponáns, de mily vonzerővel bírma ez a a jövőre, ha ily alkalmakkor az Erdélyi egyházmegyei papság és hívők is kimutatják, hogy egymásra vannak szorulva pl. testületi felvonulás, együttlaks vagy jobban mondva egy helyen való szállás, étkezés stb. által. Úgy gondolom többet használna ez a kath. kongresszusnak, mint használtunk a nemtörődömséggel. Persze ennek elérésére program és összetartás kell. Ha ez meg van, akkor számíthatunk több hívőre is. De míg program nincs, örvendjünk, hogy amilyen is voltak, mert nem tréfa ám Budapestre felrándulni, és ott azután magára bódorogni, tájékozatlanul vándorolni, és budapesti esibeszék közé kerülni, kik kioktatják ugyan a vidékét, de zsebének kárára. Exempla demonstrant! Ezeket akarom a jövőre kikerülni, azért a következőket vagyok bátor ajánlani. „Qui aures ad audiendum habet audiat.”

Az évenként megtartandó kongresszusra felrándulók részére legyen egy agilis. Budapestén jártság, a központtal érintkezésben álló pap pl. kerületi képviselő, mert (papíron nálunk ilyen is létezik, tényleges működésben ugyan nincsen) kinek hivatása volna erdélyiek számára vezetni lemmi híveket és papokat egy helyre szállásoltatni. Ezen képviselőnek jelentendők be a felrándulók, ki azután a központnál elvégzi a teendőket, minden egyes papnak megjelöli a szállást, de úgy, hogy papok és hívek együtt maradjanak, vagy ha az lehetetlenség volna, legalább közel egymáshoz. Ez jelöli ki az erdélyieknek az indulás és az érkezés idejét, hason-

lón az étkezés helyét és idejét; ez adja ki naponként a programot és találkozási helyet, és az ő vezetése alatt vonulnak fel gyűlésre, templomba stb. . . . mert csakis így kedveltetjük meg a hívekkel a kongresszust. Lehet, hogy egyeseknek ehéznék tünik fel felszólalásom, de nekem az az mind egy. Ez megfontolást igényel, mert az a szegény hívő papja mellett bátrabban és biztosabban mozog a fővárosban, sőt maga a pap is jobban érzi magát a maga emberei között. Legalább én is, meg híveim is így voltak. Ki törődik Budapestén mi velünk? A központi iroda? No annak eléggé kijut a jól! Már pedig útbaigazításra szükség van, ezt pedig csakis az által érjük el, ha egymást ott sem hagyjuk el.

Tessék hozzászólni, mert így tisztulnak az eszmék . . .

H I R E K.

— **Személyi hírek.** Püspök Urunk Romából visszatérében folyó hó 14-ikén Kolozsvárra érkezik. — Fabian Sandornagyprépost püspökhelyettes több heti szabadságra ment.

— **Püspök Urunk névnapja** e hó 4-en ünnep számba ment. Városunk összes iskolái szünettek, az ifjuság pedig d. e. részt vett a székesegyházban tartott hálaadó istentiszteleten. Adja az ég, hogy az egyházmegyeje s általában a vallás érdekében semmi fáradságot nem ismerő lángbuzgalmú főpap még sokáig megerhesse ezt a napot abban az erőben és jó egészségben, mely szükséges az ő magasztos tervei és céljai kivételére. Egyházmegyéjének hívei halás szívvvel küldtek el gondolatban jó kívánságukat az örökvárosba, ahol ez idő szerint időzik ő Moltóság.

— **Lelkesi választás.** Gáspár János, kadiésfalvi lelkes Homorod-Löveteré első helyen lelkesnek megválasztottat.

— **Tanári egyesületünk választmányi gyűlése.** Az erd. r. k. státus gimnáziumaiban működő tanárok egyesületének választmányja f. é. okt. 31-én d. u. 2 órákor gyűlést tartott. Pál Antal igazgató, egyesületi elnök a választmány elé terjeszté, hogy az 1903. ápr. 15-én Kézdivásárhelyt tartott közgyűlés határozata értelmében a közgyűlés jegyzőkönyvét másolatban, a nyugdíjalap javára eső levonások és a tanári fizetéseknek az állammal kötött szerződés értelmében való kiutalása ügyében hozott határozatot külön fölterjesztésben felküldötte iskolai főhatóságunkhoz. Ezen felterjesztésekre már válasz is érkezett. Püspök urunk ő moltósága az igazgatótanácsal egyetértve az évi fizetésből a nyugdíjalap részére eső 2°/o-s járulékok levonása ügyében úgy intézkedett, hogy a járulékokat az adóhivatalok az 1904. év kezdetétől fogva 12 egyenlő részletre osztva havonként fogják visszatartani és nem úgy mint eddig januárban és februárban. A második előterjesztésre, mely az egyesületnek azt a kérését foglalta magában, hogy a hol az állammal kötött szerződésben meghatározott állami segítség teljesen ki van utalva, a szerződés szerinti fizető fokozatok töltsenek be, a mlt. iskolai főhatóság azt a választ adta, hogy a szerződés szerinti teljes összeg még csak a gyulaféhérvári főgimnáziummal van kiutalva, a hol még két tanárt a f. iskolai év szeptember havában elő is léptetett a 2800 koronás fokozatba, úgy hogy Gyulaféhérvárt már mind az öt 2800 koronás hely be van töltve.

A választmány mindkét választ örömmel és mély köszönettel vette tudomásul.

Az egyesületi közgyűlés megbízta volt az elnökséget, hogy az erd. r. k. státus gimnáziumaitól bekerendő adatok alapján mutassa ki, hogy mennyi állami segítség volna szükség, hogy az erd. r. k. státus gimnáziumainál alkalmazásban levő tanárok fizetése épen azon alapon és mértékben legyen ren-

derhető, mint a hogyan az állami tanároknak nézve a fizetésrendező törvényjavaslat kitálatásba helyezi. Ez a munkalát azután még olyan időben terjesztendő föl az iskolai főhatóságokhoz, hogy még az őszi státusgyűlésen tárgyalható legyen. Az adatokat az elnökség a csíksomlyai és kolozsvári gimnáziumok kivételével megkapta. A választmány Csiky Miklós és Wagner Sándor gyulaféhérvári tanárokat bízta meg a mélt. isk. főhatóságokhoz, illetőleg a státusgyűléshez fölküldendő felterjesztés összeállításával és megszerkesztésével. Az elkészített és felolvasott iratot, a választmány elfogadta, az elnökséget pedig megbízta, hogy kellő időben terjessze föl a mlt. főhatóságokhoz. Ezzel a választmány ülése d. n. 3 órákor véget ért.

— **Szent-Imre ünnepek** gimnáziumainkban. Ifjuságunk védőszentjének napján a gyfehérvári főgimn. tanári kara és ifjusága szép vallásos és hazafias ünnepet tartott. A szent mise után Fejér Gerő dr. hittanár lelkes beszédet tartott az ifjuságokhoz, melyben szent Imre erényeiből kiindulva megjelölte azokat a kötelességeket, melyeket az ifjuságok különösen szem előtt kell tartania, ha boldogulni akar. A templomból zászlók alatt vonult az ifjuság a gimn. tornacsarnokába, hol szépen sikerült ünnep folyt le a következő műsorral: 1. Jelszavunk, Vavrinetől és Szt. Imre Hímnus Hennigótól. Éneklő a főgimn. vegyeskara. 2. Ecce homo. Irta Mindszenty Gedeon; szavalja Csáky Benjámin VIII. o. t. 3. Hegedűi variációk. Beriotól. Előadja Petri Vilmos VII. o. t., zongorán kíséri Resch L. Gy. 4. Alkalmi felolvasás. Tartja Kárpiss János főgimn. tanár. 5. Fantázia, Schumanntól. Zongorán előadja Grósz Romulus VI. o. t. 6. Melyiket? . . . Irta Váradi Antal; szavalja Müller János IV. o. t. 7. Őszi rózsá. Múdal; szerzője Resch L. György. Éneklő a főgimn. vegyeskara. 8. Ünnepi hangulat. Induló; előadja a fonn. zenekara. — Rendkívüli hatást ért el Zlamál Agost hazafias tűző beszédevel, melyben a haza fogalmát s a valódi, komoly hazaszeretetet kibentétet fejtegette. A jelenlevő nagy és díszes közönség zúgó helyesléseivel és eljensezéssel többször felbeszakította a szónokot. Általában a műsor minden egyes pontja kiválóan sikerült s az egész ünnep lefolyása élenk bizonyosságot tett ifjainknak nemcsak lelkesedéséről, hanem komoly, tudatos képzettségéről is. Örömmel lehetett ezuttal is tapasztalni, hogy az intelligencia szerető érdeklődéssel van az ifjuság ilyen természetű nyilvános szereplése iránt.

— **Szt. Antal felolvasó est.** Kolozsvárt okt. 29-én a r. k. főgimnázium nagy termében szent Antal felolvasó est volt. Felolvasást Schwarzell Adél tartott a tengeren történő istentiszteletéről. Felolvasása rendkívül érdekességével lebilincselte a hallgatóságot, mely a felolvasás végén élenk tetszésének adott kifejezést. Oberti Vilma Várady Antalnak az „Aradi tizenhárom” c. költeményét szavalta, Naláczy István joghallgatja a „Deák F. sirja” c. költeményt adta elő.

— **Az udvarhely-megyei róm. kath. eszperes-kerületi általános tanító-egylet „Havasali”** köre f. év november hó 14-én d. e. 9 órákor kezdődőleg Fenyéden tartja őszi vándorgyűlést, a következő tárgysorozattal: Szent mise „Veni Sancte”-val. Gyakorlati tanítást tart a helybeli tanító. Elnöki megnyitó. „Deák emlékezete” szavalja: Bálint Károly tanító. A múlt gyűlés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesítése. Szavalja: Gáspár Árpád tanító. Felolvas: Péter Károly tanító. Szaval: Bakó Károly tanító. A gyakorlati tanítás bírálat. Az alelnöki állás megüresedvén annak betöltése. Esetleges indítványok. A jövő gyűlés helye és tárgya.

* A hirtelen betegg lett tanár helyett Zlamál A. beszélt.

— **Kérelem.** A keresztény szeretet és a magyar nemzeti érület nevében intézzük kérésünket a magyar társadalomhoz, midőn segítségért, támogatásért esedezünk. Azon elszigetelt helyzetben, melyben vagyunk, nem engedjük elédig gyengíteni őseink hitét és a kis szám dacára erős marad bennünk a régi nemzeti érület. Ezen ősi hitnek óhajunk méltó hajlékot emelni, melyben nemzeti nyelvünkön szálljon mindennapi imánk, hálaadásunk Istenünkhöz, ki megvédett, megtartott, megerősített bennünket. Balázsfalva 283 római katolikus hitű lakosságának nincs temploma, melyben Istenéhez járuljon, nincs oltára, mely elé szívünk, lelkünk alázatával leboruljunk; tőlünk messze távol esik a túri szentegyház, a melyben elédig lelkünknek az ég Urához vágyódó érzelmeinket imába, dalba önthettük. Kegyes szívek régi óhaját kívánjuk megvalósítani, midőn hajlékot akarunk emelni az Urnak. Szegények vagyunk; egymagunk nem lennénk képesek forró óhajtsunkat teljesíteni, de bízunk a keresztény szeretet mindent átható, mindent felemelő erejében, mely gyengességünkben bizonyára minket sem fog elhagyni. Az erdélyi róm. kath. egyházmegyének apostoli buzgóságú és nagylelkű püspöke méltóságos és főtisztelendő Gróf Majláth Gusztáv Károly úr atyai szívének jóságos indulatával karolta fel kegyelmes szándékunkat és a nagyméltóságú n. kir. belügyminiszter úr folyó évi szeptember hó 7-én 89.856 sz. a. kelt leiratával megengedni méltóztatott, hogy adományokat gyűjtünk templomunk építésére. A midőn tehát követve az Irás szavait: „kérjétek az adatik nektek” „zörgessetek és megnyitják nektek” hozzátok folyamodunk keresztény testvérek, honfiak, honleányok, él szívünkben a remény, hogy megismerve nehéz helyzetünket, buzgó tevékenységünkben kegyesen gyámoltatni fogtok, nemzeti szempontból is a templom építésével az eddigi mulasztásoknak egyikét látjuk teljesülve. A kegyes adományokat, valamint a nemes szívű adakozók neveinek örökös megőrzése végett az aláírási íveket a balázsfalvi róm. kath. hitközség elöljáróságú elnöke Simonffy Alajos főszolgabíró urhoz Balázsfalvára (Alsó-Fehér vármegye) kérjük küldeni legkésőbb 1904. évi március hó végéig. Az adományokról nyilvánosan elszámolni kedves kötelességünk leendő Kelt Balázsfalván, 1903. október hó 6-án. Simonffy Alajos főszolgabíró, Dániel István birtokos, Schieszl Károly gyógyszerész, Török Bertalan országgyűlési képviselő, Dr. Rohony Béla járási orvos, Gál Miklós túri plébános, Pongrátz Simon birtoképítési könyvelő, Pongrátz Kristóf birtokos.

— **Az erd. róm. kath. Status Igazgatótanácsának** évi jelentése a statusgyűlés tagjainak szétküldetett. Az érdekes és gondos jelentéssel részletesebben jövő számunkban fogunk foglalkozni.

Az espereskerületi missziókról hívek és papok részére.*)

Mélyen tisztelt Koronagyűlés! Tevékeny, hitbuzgó és tudománykedvelő főesperes Urunk kegyes megbízása folytán nekem jelen sorokban kedves kötelességem lenni értekezni arról, hogy a misszióknak áldásos gyümölcsében miképen lehetne minden hitközséget kellő időközökben úgy részesíteni, hogy a hívek lassák papjaikat is velük együtt buzgólkodni, hogy ez által a papok és hívek közötti ragaszkodás, együttartozás és közös munkálkodás szelleme, mely

korunkban annyira szükséges az egyház gyarapodására és erősödésére, ezáltal is felkeltesse és ápoltsa.

Ez oly fontos kérdés a hitélet emelésére, a papok és hívek között sok helyen megrendültnek látszó lelki közösség, együttes összetartó működés visszaállítására, oly fontos tényezője a felújítandó és lelkesítendő lelki életnek, és napjainkban annyira szükséges hitbuzgó vallásosságának, miszerint lehetetlen, hogy e kérdés meg ne ragadja figyelmét és gondoskodását azoknak, kiket „a Szentlelkű püspökök keltett az Isten anyaszentegyházának kormányzására” (Ap. esel. XX. 28.) Bűszkék lehetünk rá, hogy az isteni Gondviselés minket, erdélyieket is egy ily gondos püspökkel áldott meg, ki papjai számára lelkigyakorlatokról, hívei számára népmisziókról máris több alkalommal és több helyen gondoskodott, hogy a nagy apostol példájára „mindent megújítson Krisztusban.” (Efez. I. 10.)

Hogy mennyire korszerű főpásztorunknak ezen már 6 év óta, püspöksége első percétől gyakorolt üdvös eljárása, bizonyítja új papánk, X. Pius Ő Szentegének most közelebből adott papai programja, melyet legelőször szent Pál apostol adott s itt nálunk Erdélyben kegyelmes Püspökünk is oly szép eredménnyel követ: „Mindent megújítani Krisztusban” (X. Pius I. encycl. 1903. okt. 4.)

Nekünk, kik az Ur szőlőjében a pápa és püspökök munkásai vagyunk mindannyian, kik e koronában jelen vagyunk, habár különböző pontra kihelyezve és felhelyezve: az esperes mint őrszem „oculus episcopi”, „primus inter pares”, mi papok pedig mint egyszerű „munkások”, „operarii” — e kerületben igazán „operarii autem pauci” (Máté IX. 37.) — mondunk, nekünk kötelességünk munkaadóinknak, munkavezetőinknek, püspökeinknek terveit megvalósítani a lelkekben, céljukat megközelíteni lelkipásztori saját életünkben és működéseinkben.

Mind Ezeket bevezetéskepen csak azért mondám el, hogy e terjedelmileg ugyan kiesi, de munkakedvében, tevékenységében és ahívek gondos vezetésében a nagyobbakkal is versenyezni akaró és tudó espereskerületünk is felfogja püspöke nemes szándékát, szentséges Atyánk papai jelszavát: „mindent megújítani Krisztusban!”

És e lelki megújításnak mi lehet egyik leghatásosabb eszköze, mint épen a lelkigyakorlatok a papok, a népmisziók a hívek számára? . . .

Mivel Rómában is ez a papai jelszó: „megújítani,” Erdély központjában is már 6 év óta ez a püspöki jelszó: „megújítani” főképen lelkigyakorlatok és népmisziók tartása által; nem esodálkozhatunk, ha ügybuzgó főesperesünk, hogy a püspöknek ne csak őrszeme, hanem mozgató tárgyaül szintén a missziók mikénti tartásának megbeszélését tűzte ki, még pedig oly irányban, hogy az a misszió ne csak a népek, hanem a papságnak is lelkihasznára váljék s a mi fő, a híveket ez is egyesties közös működésben, közös lelkiéletben a papokkal.

És közülnk ki kételkedhetik azon, hogy ez ily alakban üdvös eszme, egészségesebb gondolat, szükséges teendő. A missziókat espereskerületenkint tartani, behozni, a papi lelkigyakorlatokkal is összekötni — ez főesperesünknek terve, szándéka, üdvös indítványa.

Szóljunk hozzá mindnyájan, világítsuk meg a kérdést, vitassuk meg annak lehetőségét, üdvös voltát, megvalósításának nehézségeit, szükségességeit, mert egy ily, papságra és hívekre egyaránt kiható fontos kérdés a koronagyűlés

méltó tárgyát képezheti. Röviden elmondom, illetve referálom saját véleményemet, melyet a kérdés tárgyalása és tanulmányozása állít bennem. Ha helyesebb, ha üdvösebb álláspontot hozhatunk ki közös megbeszélésünk, közös tanácskozásunk, közös megvitatásunk után: akkor győzzön a jobb.

Azt mindnyájan tudjuk, hogy egyházmegyei közös lelkigyakorlatokat élvez a papság évenként Gyulafehérvárt és Csik-Somlyón, missziók tartására pedig az egész egyházmegye számára szervezve van a misszió-egylet.

Szükséges-e tehát ezek mellett espereskerületi missziókról is gondoskodni, azokat is szervezni, melyen a kerületi papság és hívek együttesen venni részt? . . . Ha tekintetbe vesszük, hogy a papi lelkigyakorlatok kezdetben milyen látogatottak voltak, hogy mennyire lelkesült a papság értük, — most pedig évről évre mind kevesebb a résztvevők száma, de az érdeklődés ma is ugyanaz, mert minden lelkesmeretes pap érzi lelkében annak szükségét, főleg a ki azt szakértő pap vagy pater vezetése alatt már egyszer élvezte: önként felmerül az a kérdés, hogy miért gyérül a résztvevők száma? A legtöbb pap szegénysége miatt és a nagy távolság miatt. Hiszen egyházmegyéink egy egész régiországra, Erdély országára terjed ki! Egy ily elszórt, egy ily szegény hadsereget roppant nehéz gyakorlatokra mozgósítani, főleg nyári időszakban, midőn a gazdálkodó papnak — már pedig majdnem mindenki ilyen a szegénység és a helyi viszonyok miatt — minden perce életbevágóan van igénybe véve s minden krajcárját várják munkás napszámossai s a mellett a híveket sem lehet annyi időre, oly nagy távolságban nyugodni lelkipásztori lelkesmerettel magukra hagyni; mert gyakran halljuk a papoktól, hogy míg otthon ülnek, nincs baj; de ha elmennek hazulról, mindjárt meghal valaki, mindjárt keresztelni kell valakit, mindjárt beteg valaki stb. stb. Mindez esetek, velem is megtörténtek. A legesattányosabb elmondom. Állandó havi illetményem 36 K, melyet minden hónapban kapok. Földhasznombérem künn volt 70 kor, június végére fizetendő. Költségvetésemben ez volt felvéve az elmúlt nyári szentgyakorlat költségeire. Még ma sem fizették le, még ma is, sz. Mihály napja után be kellett perelnem az illetőt. Egy vidéki szegény papnak szentgyakorlat távoli járásába ilyesmik szólnak bele, de ilyesmikkel szegyen elszáználni a püsp. hivatal előtt! Kölesön kéri meg nem lehet olyan, a kinek egy közelebbi püsp. körrendelet és az egyházi szabályok szerint, sem adósságot csinálni, sem másokért kezességet vállalni nem szabad. Hogyan lehet tehát ezen az akadályain a nagy távolságnak és szegénységnek győzedelmeskedni? Ha közelebb hozzuk a szentgyakorlatok terét a szegény egyes kerületi papokhoz, ha minden egyes esperesi kerületben tartunk szentgyakorlatokat s lehetőségig a plebániákban rendre, mert onnan figyelemmel tarthatja ki-ki nem oly messze eső plebániáját, szükség esetén egy küldőne által haza is hívható és megint visszatérhet a szentgyakorlatra. Másrésről a plebániák így rendre látják a papok buzgóságát s épílenek, lelkesüléneket rajtuk; nem úgy mint a gyulafehérvári katonák és zsidók, kik mosolyogva esodálkoznak csak az összegyűlt papság látásán.

Én megvallom őszintén, hogy mikor a szentgyakorlatokon látok sok papot az egész idő alatt suttogni, szórakozni, pletykálni, kritizálni, büszkélkedni minél cifrább és újabb ruhában és minél fényesebb cingulumban: sokszor elgondoltam magamban, hogy az ilyenek

* Az erzsébetvárosi esperesi kerület ősi koronagyűlésén felolvasotta Tózsér László kiskapusi plébános.

nek mily fölösleges, sőt lelkiileg káros is megjelenni. Elgondolkoztam itthon, hogy mennyire üdvösebb és könnyebb volna az ilyen szentgyakorlatokat itthonra rendelni el küzött és minden papnak megküldött ordo diurnus szerint. A meditációkat végeznék minagunk könyvekből szintén felsőbb utasítás szerint s így legalább nem bírálhatná senki a különböző tehetségi meditatáló pátereket. A gyónás elvégzéséről mindenki rekognitációt küldene be: stb.

De miképen lehetne kivihető az espereskerületi szentgyakorlatok eszközlése? Egy fáradsággal és költséggel népmisszióval és koronagyűlésekkel is lehetne összekötni. Hogyan történne mindez?

1) A papi szentgyakorlatlal összekötött népmisszió is 3 napból és 2 fél napból állana, mint most a papi szentgyakorlatok. Ennyi elég is lenne egyelőre a népnek is, hogy ne unjon bele, meg aztán egyéb dolga is van elég.

2) A népmisszió tartására szívesen ajálkoznék 3, 4, 5 kerületi pap, kik egymás között előre felosztanak a predikálendő anyagot egy koronagyűlés alkalmával — kiki a maga tehetsége és ismeretköre szerint. A népmisszió tartásával párhuzamban haladna a papság részére a szentgyakorlatok tartása más és más órára beosztva, melyet természetesen a papság zárt körben hallgatna meg. A meditációkat tarthatná a főesperes és más buzgóbb kerületi pap, kit a kerület választana meg fitkos, szavazással a püspök megerősítése, approbációja mellett. Az ilyen misszionáriusok és lelkiatyák aztán illetékes helyeken utasításokat szereznek be magunknak jó előre. A programokat a püsp. hivatal készítené el egyes kerületek indítványára és meghallgatása szerint. Ne gondolják, hogy a missziók tartására csakis lazaristák, jezsuiták képesek. Szóváta még ma is emlegeti azt az áldásos missziót, melyet nemrég az egyházmegyei misszióegylet papjai tartottak, kik között kerületbeliek is voltak, a hívek előtt ismeretes papok s mégis a legnagyobb lelkieredeménnyel működtek. Sőt a szomszéd papok még jobban ismerhetik a nép helyi szokásait, hibáikat, természetüket, hangulatukat, mint a távoli páterek s inkább sajnálják ize és lelki szükségletük s igényük szerint beszélhetnek.

3) Az ilyen missziós lelkigyakorlatokkal a végén össze lehetne kötni a koronagyűléseket is, hogy így egy költséggel, egy fáradsággal, egy időben mindent el lehetne végezni, a mely koronagyűlésen aztán a missziótartás sikere esetleg hiányai felett is lehetne eszmecsere-t folytatni.

4) Ne mondja senki, hogy ez egyszerre sok és vegyes elfoglaltatás. Hát a papnak minden munkája, papi és lelkipásztori működése és taradozása nem mind Isten dícsőségére, a saját és hívei lelkének üdvösségére szolgál, és kell szolgálania? . . .

5) Ne féljen egy pap se a sok költségtől, mert előkelőbb hívei szívesen szolgálnak pap-társai részére szállással, a pap kertje vete-ménnyel, az a pénz, mit eddig a szentgyakorlati utak költségére kiadott, kifutja a hust és a bort, szentgyakorlatias mértékben.

6) A hol a templom és a hitközség gazdagsága megengedi, püspöki engedéllyel a közös szent célra azt is igénybe lehetne venni, esetleg a püspöki jötekményságot is felkérni, hogy az eddigi szentgyakorlatok költségei helyett az espereskerületi missziók segélyeztessenek.

7) A mely esperesi kerületben vállalkozó papok nem akadnának, — a mit nem hiszek, ott fel kellene kérni az egyházmegyei misszió-egyesületet, hogy küldjön alkalmas misszionárius tagokat, mely célra azon espereskerület papjai kötelesek lennének az egyesületbe kivétel nélkül belépni és a kiküldendő misszionárius tagok költségeit közösen hordozni.

Hogy az ilyen espereskerületi missziós lelkigyakorlatok eszméje általános legyen az egész egyházmegyében, indítványozom, hogy ily értelem-ben hűles megindokolással keressük meg az összes espereskerületeket az új eszme megvitatására, életbeleptetésére s ha a mi határozatunk püspöki jóváhagyást nyerend, azonnal leptsük életbe e kerületünkben, hol ilyesmi missziók tartásának eszméje hallomásom szerint már egyszer megindult volt.

Igy mutassuk meg, hogy espereskerületünk a legkisebb ugyan, de nem a legtehetetlenebb a szellemi és lelkipásztori működésben.

Dixi, et salvavi animam meam.

Az erzsébetvárosi espereskerület őszi koronagyűlése.

Az erzsébetvárosi esperesi kerület papsága okt. 27-én tartotta meg Erzsébetvároson a főesperes úrnál ez évi őszi koronagyűlést. Jelen voltak: Avédik Lukács főesperesplebános, P. Kóry Ottó szentferencendi tartományfőnök mint megyei adminisztrátor, P. Both Decker sárpatoki adminisztrátor, Steinhauer Ferenc ker. jegyző, erzsébetvárosi plebános, Tözsér László kiskapusi plebános, Holló András bolyai plebános, Meisel József segesvári plebános, P. Govrik Gergely erzsébetvárosi segédlelkész. Híányoztak: P. Csiky Miklós mechtarista házfőnök és P. Szabó Sebestyén, P. Csizser Bonaventura és P. Lőrinc megyei szerzetes-segédlelkész.

A gyűlés szintisével és szentésgimádással vette kezdetét, melyen a hívek gyérszámában jelentek meg. Veni Sancte után a papság az esperesi lakba vonult, hol a gyűlést rájongság szeretett kedves főesperesünk egy elnöki szép beszéddel nyitotta meg, melyben szomorú kegyelettel emlékezett meg XIII. Leo pápa haláláról és nagyságáról s mindjárt az új pápa, X. Pius ő Szentégenek fejezte ki hódolatát ugy a maga mint a kerületi papság nevében, mire a gyűlés lelkesen megjelenezte az új Szentégenek Atyát. Folytatólagosan az ez évben megjelent püspöki körlevelekről és fontosabb körrendeletekről emlékezett meg a gondos főesperes s megnyitója végén indítványozta, hogy a jelenleg Rómában ad limina Apostolorum tartózkodó kegyelmes Püspök Urunkhoz egy hódoló sürgőnyt küldjünk, melyet az ő klasszikus latinságával mindjárt a gyűlés elején utnak is eresztett az Örökváros felé. A tartalmas és irányító elnöki megnyitó beszéd — Tözsér indítványára jegyző-könyvbe vétetni határozottat a sürgöny szövegevel együtt.

2) Olvastattott a kalocsai zsinat határozmányából a „de meditatione” e. fejezet, melyet az elnök főesperes szép és lelkes szavakkal megtartott és ajánlott figyelmünkbe.

3) Kezdődtek a tárgyalandó tétel egy-egy előadó által ismertette 10—10 perces felolvasásokban, melyek nyomán aztán a gyűlés megvitatatta az egyes tetteket és üdvös határozatokat is hozott a tett indítványok és javaslatok alapján. A vitatettek ezek valának: a) „A koronagyűléseknek a hívőre leendő hatása eszközléséről”, előadó: Meisel József segesvári plebános. (Lásd: „Közm.” 38. sz.). A gyűlés a 10 pontból álló indítványt elfogadta s ezután gyű-

léseit ezek szerint tartja a plebániakon rendre s esorrendet ajánlja a többi espereskerületnek is. b) „Az espereskerületi missziókról papok és hívek részére”, előadó: Tözsér László kiskapusi plebános. A gyűlés érdeklődéssel hallgatta az új eszméket és meggyőző indoklásait s elhatározta, hogy a „Közm.”-ben ez is közöltesse s ez uton a többi koronagyűléseknek is figyelmébe ajánlatik megvitatás és életbeleptetés céljából. c) „A szocializmusról s különösen a szegényügyről” előadó: Holló András bolyai plebános. Az érdekes és lendületes felolvasás a „Közm.”-ben szintén érdemes a közlésre megszívlelésül — ezt határozta a gyűlés. d) „A katonák hitéletének műveléséről”, előadó: Avédik Lukács főesperes, mely szépen, csinosan és gondosan kidolgozott felolvasásnak közlésére a gyűlés szintén felkeri előadót, mert az a katonai lelkipásztorokodásnak nagy szolgálatot tehet. e) „A eszlédügyről”, előadó: Steinhauer Ferenc erzsébetvárosi plebános, kinek keresztény szemlése a gyűlés szintén felolvasását gyűlés szintén eljenzéssel ajánlotta közlésre. f) A felolvasásoknak koronáját képezte az utolsó: „A művészet az egyházban”, előadója: Avédik Lukács főesperes, ki ismert virágos és művészi irányával mutatott rá a Püspökünk által kezdeményezett templomi ének és zené reformjára, mint a művészetek művészetére s lelkésitette a papokat annak életbeleptetésére. Természetes, hogy a gyűlés ez is közlendőnek határozta s végül minden közlendő felolvasást az újság révén a koronagyűlések szíves figyelmébe ajál. Végül is elnök főesperes köszönetet mondott az egyes előadóknak szíves fáradságokért, melylyel e gyűlést alapos és megfontolásra való felolvasásaik által mintegy kis kongresszussá tettek s kívánja, hogy a felvetett eszmék terjedjenek és erősödjenek egész egyházmegyénkben.

4) A felolvasások után élenk eszmecsere-k kezdődtek egyes előforduló pasztorális apróságokról. Többek között Tözsér László kiskapusi lelkész előtá, hogy ő miképen lépteti életbe a templomi liturgikus énekeket, t. i. az iskolás gyermekekkel ő és a tanítókat betanítatja a latin énekeket: Tantum ergo, Genitori, egy latin misét egyhangban, a feleletek liturgikus tónusát, mihez okvetlenül szükséges mindenekelőtt a mise részeinek ker. tanítása s a latin imák megmagyarozása stb. Kezd is szépen sikerülni a reform. Külömben ugy adattírtunk, mint kollégáknak még több tárgya volt feljegyzve és megjegyzve indítványnak, javaslatnak, casusnak, interpellációnak, de az idő már egy felé járt s így csak azt határozhattuk el meg, hogy a statusgyűlési világi képviselőinket felkerjük a statusgyűlésekben való pontos megjelenésre, s hogy tavaszi koronagyűlésünket a husvéti gyónással Segesvárt, az őszi Sárpatokon fogjuk Deo adjuvante megtartani. Azt is megjegyzem, hogy a gyűlés pro hoc casu adattírtat bizta meg e gyűlés lefolyását közölni a „Köznevelődés”-ben. A hűség kedvéért azt is megjegyzem, hogy főesperes úrnál zamatos ebéd volt és poharköszöntők is hangzottak el a szíves hazigazda életével. Éljen is sokáig az ilyen jó főesperes!

Tözsér.

IRODALOM. MŰVÉSZET.

* *Előfizetési felhívás* ily című műre: Jézus Krisztus, Isteni Megváltónk Élete. A négy evangéliumból időrendben összeállította és magyarra fordította Dr. B. A. Második bővített kiadás. Milyen volt Jézus, isteni Megváltónk, életében, tanaiban, szenvedésében és megdicsősülésében, négy evangelista írta meg számunkra. Ámde e szent írók könyveiket akként

szerkesztették, hogy az előadott tárgyak, az előadási mód és az események sorrendje tekintetében nem esélykülönbséget tüntetnek elénk. Innét van aztán, hogy az evangéliumokat úgy, a mint vannak, átolvasva, Údvözítők életének tiszta, világos s a történeti egymásutánt is feltüntető képét nem nyerhetjük. E körülmény néhány év előtt arra indított, hogy a négy evangéliumot egygyé olvaszam, és pedig úgy, mint ha a négy evangélium szövege csak egy evangélista tollából került volna ki. Ily módon a négy evangélium szövege egymásba szövődven, azok egymást kölcsönösen kiegészítik és felvilágosítják. Könyvem tehát magyar nyelven a négy evangélium teljes szövegét nyújtja, azon különbséggel mégis, hogy parallel helyeken oly szavakat vagy mondatokat, melyek két vagy több evangélistánál előfordulnak, könyvem természetesen csak egyszer tartalmaz, és hogy könyvemben az összes események történeti sorrendben jelennek meg előttünk, és pedig nagyobb világosság kedvéért különféle időszakokra és külön felírású szakaszokra osztva; a nagyhét eseményei pedig napok szerint is fel vannak tüntetve. Ezenfelül a szent szöveget számos magyarra fordított jegyzetekkel is földeríttem. Hogy hazánk keresztény közönysége mennyire átértékelte és méltányolta e munkám fontosságát, kitetszik onnét, hogy annak példányai rohamosan elkeltek, és pedig nemesak katolikusok, hanem nem-katolikusok között is. Ezen örömdetes jelenség arra ösztönözött, hogy a művet második kiadásban is saját alá bocsásom. E második kiadásnak az elsővel szemben némi előnyei lesznek, a menniben e második kiadásnál mind a szent szöveget, mind a magyarra fordított jegyzeteket a gyengébb látásnak érdekében nagyobb betűkkel nyomatom, és hogy a magyarra fordított jegyzeteket, különösen az ünnepi és vasárnapi evangéliumi szakaszoknál, főleg a gyakorlati életre vonatkozó tanulságokkal megtöltöttem, ezenfelül a könyv elejét az Údvözítő képe fogja díszíteni. A jó Isten adja szent áldását e második kiadásra is, hogy ennek példányai is úgy, mint az első, hazánk minden vidékére elszálljanak, s általuk a végtelen hatalmu és kegyességű Jézus minél több családban és szívben bevonulását tarthassa, s azokat isteni áldásaival boldogítsa. Azért főleg a lelképásztorkodás terén működő ft. pártársaimat kérem tiszteletteljes bizalommal, szíves ajánlásukkal kegyeskednének híveik körében oda hatni, hogy saját alól kikérik művem révén az Ur Jézus minél több családba betérhessen. Mit hogy részemről megkönymitsek, a decemberben megjelenő s mintegy 27—28 (S-adr.) ivre terjedő mű árát fűzött példányaim csak 2 koronára szabtam (egészvászon-kötésű példány ára 3 kor.), mely összeget legcélszerűbb postatartalvánnyal küldeni hozzám. Hét megrendelt példányhoz egy tiszteletpéldányt esatolok. A szállítás bérmentesen történik. Az utánvétre szóló megrendelést mellőztem kérem. Győr, 1903. október hóban. Dr. Balits Antal, székesegyházi apátkanonok, a bibliai tudományok volt ny. r. tanára, s a Szent-István-Társulat irodalmi s tudományos osztályának tagja.

CSARNOK.

Krisztus csodálatos arcképe.

Biborban született Constantinnak Krisztus képelméből római császárnak különböző forrásokból összegyűjtött történelmi értékeisé.

Görögből fordította: *Avédik Lukács* főesperes.

(Folytatás.)

Megtörténvén már megelőzőleg a sok esoda, meggyógyulván a sok beteg, köztük az is, ki rang-

ban és hatalomban legközelebb állott Abgárhoz s aki miután Krisztus apostola őt is kigyógyította közvényéből esodatevő hatalmát az apostolnak hírül vitte a királyhoz. — Tade Abgár királyt a szent forráshoz viszi és a törvényes szertartásokat rajta végrehajtván, őt, feleségét és gyermekeit az egész családdal együtt megkepte és a kiengesztelés ezen szent hullámából egészen tisztán és egészségesen jött ki a király, elmúlva hirtelen a belpokosság, kivéve azt a kevés nyomot, a mi homlokán maradt.

Ezért történt, hogy a fejedelem, a ki azon isteni képet és areot mindenmég tisztelettel és hódolattal illette, ehhez még más vallási tiszteletet is fűzött. Ugyanis Edessia régi polgárainak bizonyos görög hitből alkotott Isten szobra volt felállítva a város nyilvános kapuja előtt, a melynek tisztelettel kellett adózni; annak a ki tehát a városba akart bemenni, bizonyos fogadalmat kellett tennie a szobor előtt és ekkor mehetett be szabadon a város helyére és utcáiba.

Ezt tehát lerombolta Abgár és megsemmisíté és annak helyére felállítá Jézus Krisztusnak a mi Urunknak nem kézzel készített, most aranytől ragyogó, gyönyörűen ékesített ezen képét rámba foglalva arannyal írván rá ezen szavakat: „Krisztusom, Istenem, a ki benned bíz, soha sem távozik el tőled meghallgatás nélkül” és elrendelte, hogy bárki e kapun át akar menni ama régi, haszontalan pogány szobor előtt szokásban volt tisztelet helyett, méltó tisztelettel, kellő imádatot és hódolatot nyilvánítsa a különféle módon bűmulatos esodákat művelő Krisztus kepenek s így lépje át Edessza kapuját a baráti vendég.

A kegyeletes férfiú ezen emlékműve és az ájtatos buzgóság addig tartott, míg mind maga Abgár, mind fia életben vala, a ki t. i. az atyja birodalmának valamint a buzgóságának is utódja vala. Mindazonáltal ezeknek fia és unokája, jöllehet az atya és nagyatyjának a fejedelemségben utóda, de a vallásosságban legkevésbé, hogy úgy mondjam a vallásosságot sarkaival tiporta és a gonosz szellemekhez és bálványokhoz szított.

Hogy tehát a gonosz szellemeknek szolgálatot tegyen, arra határozta el magát, hogy miként a nagyapja ama babonás bálványképet megsemmisíté, akkép ő is az Ur képét hasonló megvalósításnak teszi ki. A gyűlölségtől eltelt férfiú azonban még sem volt képes azt zsákmányául ejteni. Ugyanis a helybeli püspök, mihielyt megtudta a dolgot, maga azt a lehető legnagyobb gondozásba vette.

Mivel pedig a hely, a hol a kép elhelyezve vala, hengerhez hasonló felkőr alakott kepezett, mécesét gyújtván a kép előtt, s befödven azt egy téglával s azután kívülről mésszel égetett téglával a hely bejáratát elzárván mindenfelől, sima felületté tevő az egész helyet. Így aztán az irigykedes tárgya a szemek előtt eltűnven, az istentelen ember a ravaszság és fondorkodással felhagyott. A mint vétem, a pap a kép elé téglát azért helyezett, nehogy az épület fekvése és a méssz nedvessége miatt a gyóles, melybe a kép benyomva vala, valami rothadást kapjon és a nagyon hosszú idő alatt sérülést szenvedjen. Ez alatt sok idő, az éveknek hosszú sora folyt le és az emberek emlékezetéből elrepült az, hogy egy sz. arckép állott fenn és hogy egykor el volt rejtve. Midőn később Chosru a perzsák királya, Azsia városait kizsákmányolván, Edesszát is megtámadta és sajnót huzván minden eszközt felhasználta és szorgalmasan előkészítte mindent, amit csak szükségesnek látott a város ostromlásához (t. i. készítettven minden nemű ostromló eszközt, melyek által a lövegeket bedobhassa, a falakat rombolhassa, a kapukat

bezúzhassa) az edesszaiak ily nagy veszélybe jutván, maguk is komolyan gondolkozóba estek, hogy mily uton védelmezzék magukat és miképpen álljanak ellen. Követeket küldöttek a római vezérekhöz, hogy tőlük a szövetségnek fogva segítségét kérjenek. A római hadsereg vezére ekkor Helio vala, a ki mivel, maga is perzsák seregével hadban állott s így elegendő segédesapatot az edesszai polgároknak nem adhatott, egy hozzájuk intézett levele által mégis fellekesíti őket és emlékezetükbe hozza az Ur levelet és az abban foglalt nagy ígéréteket, hogy a mintők is állítják és hiszik, a város sértetlen marad és semmiféle ellenséges erő azt el nem foglalja. Ezután a perzsák részint nyíltan támadták meg, részint eszel és tűzaknak alkalmazásával kíséreltek meg a város elfoglalását. Azért a távolban vermet ástak, hogy a földalatti folyosokon át a városba behatolhassanak. Midőn a bűvarók a város falain belül az aknákból lefelé törekednének, véletlenül a esel kitudódott. Ugyanis a város azon részében, a falakon belül lakott egy rézműves, a kinek a házban lévő legfinomabb ércedényei az alatt, a míg a perzsák a föld alatt dolgoztak és a földet kihordták, megcsörrennek. A végső kétségbeesésbe sodort, tanáctalannul álló polgárok tehát Istenhez menekülnek, s hozzá szíváfájdalom és könyvek közt könyörgönek. Erre éjjel, diszes öltözetben komoly és szerény megjelenésű nő, méltóságosabb mint egy férfi, megjelenik a püspök előtt, (kinek neve Eulias vala) s fölhevta, hogy Krisztusnak nem kézzel készített arcképével hála ünnepet tartson s ki fogja mutatni az Ur teljesen az ő esodát és hatalmát.

(Folytatjuk.)

Balla Frigyes

akadémiai festő

méltóságos és főtisztelendő Gróf Majláth Gusztáv Károly erdélyi püspök úr udvari festője.

Műterme: ARAD, Tokoly-tér 7. sz. a.

Kéri a főtisztelendő papságot, hogy amennyiben akár a gondozására bízott templomotakarná művésziesen kifestetni, akár oltárképre, avagy festett arcképre volna szüksége, őt nb. megbízásával felkeresni kegyeskedjék.

Az Ó-Sebes-helyi rk. lelkészi hivatal területén

800 drb. igen szép diófa csemete

van eladásra-szánva a 60, 80 fill. és 1 korona. Megrendelhetők: a r. kath. lelkészi hivatalnál Ó-Sebes-hely u. p. Szászváros.

BARTHOS MIHÁLY

lelkész.

Sürgöny: Blaskovits Sokszorosan kitüntetve.

TEMPLOM FESTÉS.

Első orszá-
gos műfes-
teszeti és
iparműve-
szeti intézet
Alapítattott
1887-ben.

Olajba oltárkép

magas centm.	50	70	90	100	125	160	180	220
korona	125.—	40.—	55.—	70.—	100.—	125.—	170.—	200.—

Egy életnagyságú arckép, mert örök becsé van és egyszersmind szabadisz, továbbá előnyös nász-, név- és születésnap, vagy egyéb alkalmi és innepi ajándéknak szolgál. — Ezeket az arcképeket bármilyen beküldött fénykép után a legfinomabb kivitelben készítem.

Nagysága 25×32 35×45 55×65 65×80 75×110 85×125 100×150

18	25	40	55	95	120	180
----	----	----	----	----	-----	-----

Poichromozott fa-szobrok.

aranyozott szellel

magas centm.	50	70	90	120	140	150	160	170	180	200
korona	39.—	40.—	50.—	100.—	135.—	150.—	170.—	185.—	240.—	300.—

BLASKOVITS BÁTORI MIHÁLY

Szabadka, VII. kerület, Erdő-sor 66. szám.

A főt. papságnak bíboros hereceprimás úr ő eminenciája 67.898. szám alatt és Tolnák Festetich Tasziló úr ő nagyméltósága által ajánlva. Az oktatást ő nagyméltósága Császka Gy. kalocsai érsek úr nagylelkű aldozatkézsége folytán olaszországi műfestők és műmárványozóktól nyertem

Templomfestés stíluszerint, gipsz-márvány (stucco), keresztet aranyozása állvány nélkül. Templommeszeles és által le nem mosható. **Oltárképek festése művészi kivitelben bámulatos olcsón.** Szegényebb egyházaknak 25% engedmény! **Elismerő nyilatkozatok rendelkezésre bocsájtatnak**

lehetővé teszi, hogy a szobák mázolás alatt is használtassanak, mivel a kellemetlen szag esa lassu, ragadós száradás, mely az olajfesteknek és az olajlakknak sajátja elkerültetik. E mellett használata olyan egyszerű, hogy kiki maga végezheti a mázolást. A palló nedves tárgyval feltörölhető, anélkül, hogy elvesztené fényét. Meg kell különböztetni

színezett szobapalló fénymázt, sárgasbarnát és mahagonibarnát, mely akárcsak az olajfesték fődí be a pallót s egyáltalán fényt is ad. Ezért egyaránt alkalmazható régi és új pallóra. Teljesen beföd minden foltot, korábbi mázolást, stb.; van azután:

tiszta fénymáz (színezetlen)

új pallóra és parkettra; mely esupán fényt ad, különösen parkettra és olajfestékekkel már bemázolt egész új pallóra való.

Csak fényt ad, emélfogva nem fődí el a famustrát. **Postacsomag,** körülbelül 35 négyszög méter (2 közep nagyságú szobára való) 5 ftl 90 kr. vagy 9/2 marka.

A közvetlen megrendelések minden városban ahol raktáron vannak ide küldendők — Minta mázolások és prospektusok ingyen és bérmentve küldetnek. A bevásárlásnál tessék jól vigyázni a cégre s a gyári jegyre, mivel azt a több mint 35 éve létező gyártmányt sok felé utánozzák és hamisítják, rossz és gyakran a célnak meg nem felelő minőségben hozták forgalomba

Cristoph Ferenc
a valódi szobapalló fénylakk feltalálója
és egyedüli gyártója.

FŐRAKTÁR:

DAHINTEN VIKTOR
vaskereskedésben. GYULAFEHÉRVÁRT.

Már

1 koronáért

50.000

korona nyerhető.

ORVOS-

sorsjáték

Budapest, IV., Váci-utca 17/a.

Már

1 koronáért

50.000

korona nyerhető.

Főnyeremény 50.000 kor. ért.**Egy sorsjegy ára 1 korona.**

Mintán a húzást már október elején megtartjuk és a sorsjegyek nagy kelendőségének örüdenek, emélfogva tisztelettel kérjük, hogy a sorsjegyek bevásárlásával ne tessék késni, hanem nagybecsű megrendelést szíveskedjek lehetőleg azonnal elintézni, mert a húzás már

f. é. december hóban lesz.**Orvos-sorsjáték központi irodája:****BUDAPEST, IV., VÁCI UTCA 17/a.**

Sorsjegyek kaphatók helyben: minden dohányüzletben és minden vidéki városban.

Főpásztori körlevelek

esinos bekötését jutányos árért és gyorsan eszközli **Papp György** könyvnyomtató intézetének könyvkötészeti osztálya és Lelkészi hivatali nyomtatványok dus raktára.

GYULAFEHÉRVÁRT.Sürgönyezim: **Papp György** könyvnyomtató Gyulafehérvart.